

Stane:

Za celo leto K 30—
za pol leta 15—
za četrt leta 7:50
za 1 mesec 2:50

Posamezna številka 1 K.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 33

Ptuj, 15. avgusta 1920

II. letnik

Napeljava elektrike na progi Maribor-Ptuj, Varaždin, Ljutomer-Zgornja Radgona-Prekurje.

Ptujsko polje, Medžimurje, Slov. Gorice do Ljutomera in Zgornja Radgona ter Prekmurje se naj zasveti v električni luči, že obstoječa industrijska podjetja in gospodarski obrati naj dobijo električno silo, nova industrija se naj razvije v tem bogatem delu naše države. Obsežna predela v svrhu električne spojitve teh pokrajin z elektrarno na Fali vodi, kakor znano, pripravljalni odbor za dobavo elektrike v Ptuju. (Predsednik g. Franjo Čuček, tajnik g. dr. Ivan Fermevc.) Ravno te dni prepotoval je ravnatelj elektrarne Fala z inžinerji tvrdke Siemens-Schuckert-Werke in Električne družbe, poprej Pichler, vse navedene kraje, da se zberejo potrebni podatki za sestavo vseh tozadevnih načrtov. Imenovani tvrdki imate naročilo, da izdelate čim preje proračune za celo napravo, torej za električno omrežje in transformacijske stacije. Upati je, da bodo v začetku septembra načrti in proračuni že predloženi pripravljalnemu odboru v Ptuju. Iz teh proračunov bodo razvidni celotni zgradbeni stroški in se bo dalo preračunati, koliko bi stala vsakega posameznika napeljava elektrike. Na podlagi teh proračunov se bode potem odločilo, na kakšen način se naj zbere potrebna glavica. Kakor nam zatrjujejo zvedenci, ne bodo v tem pogledu posebne težkoče, ker so že dosedanje poizvedbe dognale, da je potreba elektrike v vseh navedenih krajih velika in da ni dvomiti na rentabiliteti naprave.

Samo rentabiliteta v smeri Ljutomer—Radgona in Prekmurje še ni zadostno zagotovljena in bo za te pokrajine vsaj v prvem času treba državne subvencije, da se tudi teh važnih krajev ne izloči in jim tudi omogoči razvoj industrije.

Zvedenci, ki so na povabilo pripravljalnega odbora prepotovali celo obzemlje, ki

pride v poštev, nam zagotavljajo, da je veliko podjetje v doglednem času izvršljivo. Ako se na podlagi načrtov, ki se bodo izdelali v približno šestih tednih, izvede financiranje brez posebnih zadržkov, potem se more še pred koncem t. l. pričeti z deli in je upati, da se vsaj glavni vod potem v teku enega leta zgradi.

Zanimanje za podjetje je splošno. Občutimo pač vsi veliko pomanjkanje petroleja, premoga, občutimo neznosne cene teh predmetov. Kdo bi si torej ne želel moderne električne razsvetljave in električnega pogona v svojem obratu.

Vsa natančnejša pojasnila podaja „Pripravljalni odbor za dobavo elektrike v Ptuju.“

Stanovanjsko vprašanje v Ptuju.

Splošna stanovanjska kriza je postala že dolgo časa tudi v Ptuju zelo občutna. Na shodu javnih nameščencev dne 10. t. m. je stalo tudi stanovanjsko vprašanje na dnevnem redu, poročilo pa je izostalo, ker se člani stanovanjske komisije shoda niso udeležili, vsled česar do razgovora sploh prišlo ni. Padle pa so pikre besede proti stanovanjski komisiji in ugotoviti se je dalo, da javni nameščenci z delovanjem te komisije niso prav zadovoljni.

Vem, da obstojajo zoper delovanje stanovanjske komisije neštete pritožbe in ni moja stvar, presoati opravičenosti istih ali jemati stanovanjsko komisijo v zaščito. Toda videl sem na shodu na drugi strani, da marsikomur ni jasno, na kakši podlagi stanovanjska komisija deluje in kaj se prav za prav od nje lahko vse zahteva.

Mislim torej, da je umestno, da stvar tudi sami objektivno od druge strani presodimo.

Stanovanjsko vprašanje je eno po vojni nastalih perečih socijalnih vprašanj, katerega dosledne rešitve se brani vsaka stranka in

zasmehovali. Dolgo ni mogel strpeti, gnalo ga je naprej iskat, zato se poslovi in odide. Ko stopi na cesto, pride mu nasproti star možiček z dolgo brado. Bil je berač in poprosil je Mihca za milodar. Ta mu reče: „Ako mi poveš, kje je konzum, dam ti eno petico in plačam še vrh tega frakeljšnopsa!“

Berač zasliši besedo „šnops“ in takoj potegne Mihca za seboj. Mahala sta proti prvi gostilni. Mihec tam naroči, kakor je obljubil, šnopsa, da beraču petico in ga potem sili, naj se ne mudi in mu pove, kje da je konzum, katerega on toliko išče.

Berač vesel, da je prišel tako po ceni k priljubljeni pijači, pogleda po sobi, ali bi ga nikdo ne slišal, in reče tiho Mihcu na uho: „Konzum, katerega ti iščeš, je pri svojem duhovnem gospodu zavetniku ne daleč od tod. Kakor sem slišal, se mu jako slabo godi, ker je hudo bolan na jetiki.“ Mihec ves prestrašen plane kvišku, kakor bi ga pičil gad, potem poplača in odide naravnost proti hiši duhovnega gospoda. Ko je tje dospel, ohodil je parkrat vse poslopje in iskal tablo konzumovo. Ker je nikjer ni zapazil, se je

vlada. Rešitev tega vprašanja bi posegla globoko v zasebne pravice občinstva in pri današnjih napetih razmerah se pravzaprav vsakdo brani, tak odij vzeti nase. Tako nastajajo različne polovičarske naredbe, katere se lepo čitajo, v praksi pa prav malo pomagajo.

Že naša revolucionarna vlada je dne 6. novembra 1918 izdala naredbo št. 180 o pravici občin do poseganja po stanovanjih. Šlo se je v prvi vrsti za dvojna neuporabljena ali nezadostno uporabljena stanovanja.

Sledila je potem naredba št. 295 deželne vlade za Slovenijo z dne 17. januarja 1919 ter naredba št. 701, ki je danes podlaga za delovanje mestne stanovanjske komisije. Določuje naznanilo vseh predmetnih prostorov, določa, pod katerimi pogoji se lahko poseže po stanovanjih v prid osebam, ki imajo v občini domovinsko pravico; ker se ta pride bi z definitivnim imenovanjem, je važno za ptujske državne nameščence, te slučajni ponoviti:

1. poseže lahko občina po dvojnih stanovanjih, o katerih se je določilo, da niso potrebna;
2. po drugih stanovanjskih delih ali stanovanjih, če se dajo uporabljati samostojno;
3. po praznih neoddanih prostorih, ki so se po 1. avgustu 1914 odtegnili stanovanjskim namenom.

Dejansko torej pri znanih razmerah prav malo koristi!

Naredba dalje razloži pravne odnašaje v slučaju posega po stanovanjih.

Edina praktična podlaga je določba § 18:

V svrhu posega mora občina brez ozira na obstoječo pogodbo in na obstoječe odpovedne predpise in navade z odpovednim rokom po § 6 odpovedati stanovanje osebam, ki nimajo v občini domovinstva, ali kateri so si ga pridobili le na podlagi § 10 zak. z dne 6. decembra 1896 št. 222 (domov. zak. — pristojnost po imenovanju) in ki nimajo v tej občini nobene javne ali take zasebne službe, ali takega poklica, ki bi služila javnemu

še huje prestrašil. Hitro stopi v hišo in vpraša kuharico po gospodu. Ta mu odgovori, da so gospod ravno pri kosilu in torej naj počaka.

Čez dobre pol ure čakanja pridejo gospod v kuhinjo in vprašajo Mihca po njegovi želji. Ta pa jeclja in s strahom prosi, naj mu vendar povedo, kaj je s konzumom, pri katerem sta bila on in njegova žena Marica od načelnika v službo sprejeta. Gospod, kteremu se je Mihec smilil, ga potolaži, potem mu reči: „Konzum, katerega ti iščeš, je pred kratkim umrl in te postavil v oporoki za glavnega dediča. Dobil boš torej vso njegovo zapuščino, katera obstoji iz nekaj kuharic, mišjih pastí, drota za piskre vezati in nekaj plehaste posode. Zdaj pa se vsedi, kuharica bo ti dala nekaj ostankov kosila in še kupico vina.“ Mihec je bil tako žalosten, da se ni dotaknil jedi, ampak pobral je ostanke kosila v torbo, vino pa je spil. — Potem je zbral svojo dedščino po konzumu in je žalosten odšel. Med potjo je položil desnico na srce in prisegel, da si nikoli ne bode več želel službe pri konzumu.

Piskrovez Mihec in konzum.

(Konec.)

Marica je večkrat svojega moža nago-varjala, naj vendar gre pogledat, kaj se je zgodilo pri konzumu, da tako dolgo nobenega glasa ne dobita. Slednjič se Mihec vendar da pogovoriti in se poda na pot. Komaj je prisopihal v dotično vas, stopil je v prvo hišo, v kateri je nekdaš slišal o novem konzumu. Gospodinja, katera je bila ravno v kuhinji pri svojih opravkih, mu na njegovo vprašanje o konzumu smeja odgovori: „Ali ne veš, da je konzum pobegnil iz naše vasi?“ Mihec to sliši, se obrne, ne da bi zinil besedico, in odide iskat begunca. Hodil je od hiše do hiše in iskal, da bi vendar našel konzumno tablo. Še pri hlevih je iztikal, misleč, da se je, ker je bila huda zima, v kak hlev potegnul. Pa vse iskanje je bilo zastoj. Slednjič se poda v sosednjo vas, tudi tam je od hiše do hiše spraševal po konzumu. Ves utrujen se poda v neko hišo, da bi si odpočil. Plašno je gledal po ljudeh, kateri so ga

pridu. Za to odpoved ne veljajo določbe o varstvu najemnikov.“

Ne da se torej nič opraviti zoper osebe:

1. ki imajo domovinsko pravico v občini; to je umljivo, ker je domovinstvo stvar vseh pravnih odnošajev vsake osebe.

2. ki imajo domovinstvo po § 10 dom. zak., ako nimajo v Ptuj nobene javne ali take zasebne službe, ki služi javnemu pridru.

Ta zadnja določba je edina, ki se lahko nekaj ekstenzivno tolmači.

S tem je pravna podlaga za delovanje komisije izčrpana. Kakor vidimo, je uspešno delovanje komisije torej precej omejeno in se koncentrira praktično edino-le 1. na razvidnost stanovanj ali stanovanjskih delov, ki se pravno lahko dajo zaseči. 2. na izvršitev zasege same. Pač pa lahko komisija z dosledno razvidnostjo vseh stanovanj ter hitrim poslovanjem in taktim posredovanjem lahko veliko pripomore do olajšave stanovanjske bede. Posebno bi se moral tudi uveljavljati princip, da se uvažujejo stanovanjske zahteve po času njih prijave. Pri vsem tem pa moramo končno imeti pred očmi, da je velika pomanjkljivost vladne odredbe, da ji manjka jasna izvršilna moč, ker niti določeno ni, kdo je za izvršitev pristojen. Prestopke teh „ukrepov“ lahko politična oblast kaznuje z globo ali zaporom, kdo pa prisilno izselitev naj izvrši, ni nikjer rečeno!

Težišče vsega postopanja pa končno ni stanovanjska mestna komisija, ampak osrednja inštanca v Ljubljani, poverjenstvo za socialno skrb. Ako ta predlogov komisije ne uvažuje in njenih sklepov ne odobruje, je seveda uspešno delovanje komisije nemogoče. V posameznem za sedaj ni drugega sveta, kakor da vsak prizadeti sam nadzoruje postopanje ter izposluje končno rešitev.

Sestava državnega stanovanjskega urada po naredbi 747 ter naredba 166 glede odpovedi stanovanj milijonarjev ter njih uslužbenec zaključujeta dosihdobne korake vlade za rešitev stanovanjske bede.

Izgledi za bodočnost so potemtakem brezupni. Jasno je, da stanovanjska beda še nikakor ni dosegla vrhunca in da se po dosedanjem načinu stanovanjsko vprašanje ne da rešiti.

To vprašanje se na eni strani da rešiti le po centralni zakonodaji. En korak k temu je najnovejša naredba št. 291/21, ki določa v pospešitev gradbe novih stanovanj različne finančne olajšave. Na drugi strani pa je brezdvomno, da je stanovanjsko vprašanje le del našega gospodarskega stališča in da bo samo obsebi rešeno s trenutkom, ko bo tudi naše narodno gospodarstvo preživelo svetovno gospodarsko krizo ter stopilo na trdna tla urejenega smotrenega gospodarstva. Po zadnjih dogodkih pa smo res napram takim upom pesimistični . . .

Na omenjenem shodu javnih nameščencev se ji omenilo tudi vprašanje zvišanja najemnin. S tem vprašanjem stanovanjska komisija nima prav nič opraviti, ker je v to rešitev poklican mestni najemni urad, na katerega se lahko vsaka stranka obrne in ki potem končno brez nadaljne pritožbe reši dopustnost zvišanja najemnine. To le mimogrede, ker se je tudi v tem oziru videla potreba javnega pojasnila.

Dr. A. St.

DELO.

Vzemimo dva kmeta, prvi je bogat, drugi se je bil zadolžil v dolgi pravdi. Bogati misli, čemu bi delal, saj imam vsega dovolj, obubožani pa pravi, hočem, da se izkopljem iz dolgov ter ddla od ranega jutra do pozne večera. V 99 izmed 100 slučajev bo prva kmetija prej ali slej propadla, druga pa si bo kmalu zopet opomogla.

Ta enostavni primer nam kaže važnost in neobhodno potrebo dela. A pri nas se žal to še ne pojmuje. Morda se nam godi pre-dobro, kakor prvemu kmetu? Drugemu kmetu pa lahko primerjamo Nemčijo, ki jo tlači senžermenski križ in ki dela, dela in zopet

dela. Znan je n. pr. sklep nemških delavskih organizacij, da bodo delavci delali po 1 uro več kakor treba, za državo, za odplačilo državnih dolgov. . . Pri nas pa vse beži od dela, od prostega delavca do marsikakega poslanca.

Osemurno delo je postalo pri nas zakonito ter je že večinoma vpeljano, v boljševiski Rusiji pa so morali vpeljati 12 urno delo, ker Surno ni moglo proizvajati zadostne množine izdelkov. Tudi pri nas ne more ostati pri Surnem delu, ker pri tem ne bomo v stanu tekmovati z inozemstvom. Tuje valute padajo, z njim cene inozemskega blaga, s katerim bomo kmalu preplavljeni, v škodo domače industrije in kar je glavno, v škodo neodvisnosti Jugoslavije od inozemstva. Ravno-tako kakor bi moral propasti naš kmet ob osemurnem delu, tako bo propadla ob Surnem delu tudi naša industrija, dokler ne bo dosegla ene stopnje z inozemsko. In z industrijo pade v konkurenčnem boju tudi delavstvo. Sicer imamo proti premajhni produkciji vsled kratkega delavnega časa tudi protiutež, t. j. visoka uvozna carina, katera se pa ne more poljubno zvišati, če nečemo postati najdražja država. — Poleg vsega tega pa delavstvo vsled pomnoženega prostega časa tudi več potroši, kar jih zopet sili k višjim mezdnam zahtevam. So pa seveda opravila, ki jih človek fizično ne more vršiti čez gotovo mero; ta so pri teh splošnih mislih izvzeta.

Oprekalo se bo, da rabi delavstvo več prostega časa za izobrazbo in za dela v svojem domu itd., da faktično ne dela 8 ur nego po 12 ur in več. Da, nekateri; izkušnja pa uči, da imajo od Surnega delavnika največjo korist gostilnice. Moral se bi torej najti način, kako prisiliti ne samo delavstvo, nego vsakega zdravega posameznika, da ne trati zlatega časa v svojo lastno in splošno državno škodo.

Ta način je našla boljševiska Rusija v delavskih bataljonih in v prisilnem 12 urnem delu. S temi metodami bo pri nas pač malokdo soglašal. Imamo pa tu še drugo sredstvo in to se glasi:

Gospodarska vzgoja našega naroda!

Učiteljstvo in časnikarstvo, v Vaših rokah leži naša bodočnost!

Namesto da se razpravljajo gospodarska vprašanja, se polnijo naši časniki z ostrudnimi demagoškimi osebnimi napadi. V narodu treba vzbuditi zanimanje za narodno in svetovno gospodarstvo in če bomo začeli gospodarsko misliti, in razumevati gospodarska vprašanja, ne bode več naš cilj „čim manj dela“, nego nasprotno: uvideli bomo potrebo dela, v delu bomo videli smoter našega življenja, delo nam bo v veselje, v delu bomo našli uteho, zadoščenje, zadovoljstvo in srečo.

Na naslov naše vlade!

Popravek. Ni res, da je bil ta nemški kulturni zavod (Pettauer Musikverein) vse prej nego torišče za gojenje glasbe in da so se v njem zbirali elementi, ki jih družijo ena ideja, to je skrito sovraštvo do vsega, kar ne diši po nemški krvi in odpor proti naši državi. Resnica je temveč, da je Musikverein, odkar obstoja, do današnjega dne vedno bil izključno torišče za gojenje glasbe in da družijo njegove člane, bodisi te ali one narodnosti, samo ta ideja, da složni poznavajo blago glasbo, da se v njej vežbajo in jo razširijo.

Dalje ni res, da se je v društvu sistematsko gojila najodločnejša iredenta in da so njegovi člani stalno v zvezi z bojnimi društvii v Nemški Avstriji. Resnica je temveč, da se v društvu nikdar ni gojila in nikakor ne goji nobena iredenta in da je Musikverein samo s sličnimi društvii v naši kraljevini zato v zvezi, da si lahko izposoja muzikalije in s sličnimi društvii celega sveta zato, da si pridobi čim bolj razširjeno znanost z vsemi glasbenimi novostmi.

Tudi ni res, da daje društvo povod za vtis, da je zbirališče ogleduhov, ki, na zunaj prijazni, lojalni in dobrodušni, s svojim subverzivnim delom preračunjeno izpodkopajo samostojnost Slovencev. Resnica pa je, da se odkrito za vse briga, kar bi njegove kulturne namene pospešilo in da hoče sam svoj složen obstanek varovati.

Dalje ni res, da bi Nemci bili odklonili kulantno zahtevo, da dobijo Slovenci v društvu primeren vpliv ali zastopstvo v odboru, temveč resnica je, da smo že davno in še enkrat pred kratkim, posebno v razgovoru z zastopniki mestnega sosveta, izjavili, da smo pripravljeni, združiti svojo že 43 let obstoječo in izkušeno glasbeno šolo z „Glasbeno šolo“, ki se je šele v preteklem letu ustanovila, da hočemo dovoliti souporabo naših učil in pridržati predsedniško mesto v šolskem kuratoriju članu slovenske narodnosti, in dalje dejstvo, da je bil namen v občenem zboru dne 2. t. m. tudi Slovence v društveni odbor voliti.

Tudi to ni res, da so se Nemci drznili zabraniti Slovincem vstop v društvo. Pač pa je resnica, da pridržuje odbor, kakor se je to tudi vladnemu komisarju naznanilo, po stari navadi sklepanje o sprejemu takšnih članov, ki so prijaviili svoj pristop šele v tem času, ko se je občni zbor že sklical, novemu odboru.

Dalje ni res, da društveni odbor ni sklepal niti o vsprejemu onih slovenskih članov, ki so bili prijaviili svoj pristop že mesece pred občenim zborom. Res je, da so bili vsi sprejeti, ki so prijaviili svoj pristop pred časom sklicanja občnega zbora.

Ni res, da so se gospodje Nemci torej grdo zlagali. Res je temveč, da so postopali resnično, odkrito, po društvenih pravilih in po starem opravljenem redu.

Dalje ni res, da se je društveni predsednik prof. Kasimir na slovensko stavljeno zahtevo opravičil, da govori nemško. Resnica je temveč, da je rekel, žal mu je, da je slovenski govor samo deloma razumel in da ne more slovensko odgovoriti, ker se je svojočas premalo vadil v drugem deželnem jeziku, da bi ga zdaj mogel rabiti v občeivanju s slovensko inteligenco.

Ni res, da je Slovincem vrgel v obraz, da jih po pravilih sicer lahko sprejmo (odborniki Musikverein-a), toda, da niso primorani, vsled česar to tudi ne store. Resnica je, da je rekel, po pravilih postane lahko vsakdo član, ki ni omadeževan, o sprejemu pa more samo odbor odločiti. In če bi odbor zdaj tudi sklepal o vsprejemu navzočih, bi to moral storiti tudi o prijavi tistih, ki so se že nekaj dni prej prijaviili kakor navzoči, ki pa iz tega vzroka niso prišli k občenemu zborovanju, ker še niso kot člani sprejeti in ker zaradi tega še nimajo glasovalne pravice. To pa bi bilo vsled kratkega časa nemogoče in proti neprisotnim tudi nepravilno.

Za: Die Vorstehung des Pettauer Musikvereines: Kasimir.

Na naslov naše vlade!

Popravek. Ni res, kar se oponaša tukajšnjemu (nemškemu) Männergesangverein-u pod zgornjim naslovom v številki 32 vašega lista z dne 8. avgusta t. l., da namreč ruje proti državi in vzgaja zaprisežene sovražnike naše domovine. Resnica je temveč, da Männergesangverein sploh nič ne opravlja, kar bi bilo v kateremkoli oziru proti naši državi in da misli vedno najlojalnejše o naši kraljevini. Ni res tudi, da grede Gesangverein-ovci v svojem navdušenju za faliranc Avstrijo tako daleč, da si zakrožijo včasih „O, du mein Österreich.“ Res je temveč, da društveni člani že davno ne pojejo nobene pesmi, ki apostrofira Avstrijo, posebno pa ne od začetka naše kraljevine SHS.

Za Männergesangverein Pettau PERKO.